

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગણગણી કાર્યાલય વિભાગ]

અનુક્રમાંક

૬૧૭

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૧૮૫૭

વિષય ૬-૨-૧

સાત ખૂન



૧

સાંખ પ્યારા પલ પલ ગાઉં તારા—ટેક.
 ગુણો સરજનહારા હે, ઈશ ગાયું જગધર
 શરણુ આ તારું; તુજ પદથી અધ હૃદયી, ઉમારી
 તારી ત્રીપુરારી આવારી સંભાળી, બકતોને
 બકતોને, સોંપ શરણુ, દુઃખહરણુ, સુખકરણુ—સાંખ.

૧૨—

૨

તારણુ તરણુ તું ઉગાર હર હર—તારણુ.
 આગી શરણુ સૂજનાર, અજર અજર, અમર
 અમર, નજર નજર, કર શાંતી ભાગ્યારી સંહારે—તારણુ.
 સમરાગ્યર પ્રભુ, નમનતાયી નામું.
 અરણ્યે ક્ષીર દીન જનને સંભાળ—તારણુ.

નદી—

૩

હોય દંપતિની અરસ પરસ શુદ્ધ પ્રીતિ—હોય.
 ટળે કલેશ કંકાસની વીપરીત ભીતિ—હોય.
 રસિકી રસિલો હળી મળી બન્ને આલે.
 કદાપિ કો કાળે નહિ ન પાય કુનીતિ—હોય.

સજ્જનો ને સુખ તણી ઈચ્છા દર્શાવેા તમે
હરનીશ પતિ પત્નિ રાખેા રૂડી રીતી—હાય.

સાહેલીઓ—તારણી—

૪

આલોને વેલી (૨) સુરભી લેવાને મળી કરીને ઉપવન જઇએ;
આ ધારી ઝાડી, મનહરનારી, માં ફરીને ગનમુદ લઇએ.
વાહા વિધાતાનોજ નમુનો, શું મુખથી ખીણું કહીએ;
જાઇ જુઠું વિધવિધ પુણ્યોથી, શોભી રહો મન પ્રુશી થઇએ.
તન મન તલપેછે પૂર ભાવથી, સ્થાન વિસારી અદિંઆ રહીએ.

હરિશ્ચંદ્ર—

૫

ચિત્ત ચોરી ચાલી સુંદરી જપું મનથી માળ ફું,
તારણી તન ગનથી તું ખરી, વશકરણી માનું ફું;
ભલીતા ભગની છે ચિરહતી, હવે રાહ શું જોડું ધીરજની.
પ્રેમદા હમદા શણુગાર સજી ગઈ બટકી,
રસના રસિક રહી ખટકી, લલના ખચીત મરું બટકી,
તુજ તરલનથનો માર, આ.....—ચિત્ત.

હરિશ્ચંદ્ર—

૬

પ્રેમ નીધા પટકી મુજ ઉપર ધાયલ ચિત્ત થયું પ્રિય પ્યારી,
હાય હવે કેમ શાંતી થશે ઉર, લાગી ખરેખર પ્રેમ કરારી—પ્રેમ.
દામની તુલ્ય દીસે અખ અંચળ, અંતર બેઢક વાગી મધુરી,
હાર્ય વિનાદ કરી હરતી ચિત્ત, પ્રીતની રીત તું જાણે છે પૂરી—પ્રેમ.

હરિશ્ચંદ્ર—

૭

મારે મન લોભાઇ રહી—મારે.

તેણું કમળ વદન ખીલતું ગુલાબ, હર પક્ષ રહું,

સંગમાં, રહી ઝલકાઈ—મારે.

શીરતણી સાડી જાણે ચાંદની ખીલેલી દેખું, નેત્રની.

સમ ધનુષ આકૃતિ, ખરે સ્વામા ગઈ ચીત વીધી બધ—મારે

રામચરન—

૮

નેણે નીર કાં બરોડો, પ્યારા બંધુ ધીર ધારો.

આ માટે આ શોક કરો છો—નેણે નીર.

હિંમત હારી મન વિષે બાધ, શીદ તપો તનમાં,

સ્તવન કરો જગદીશતું કે, શ્રેયજ સત્વર થાય,

હાંકાં મારી શું કરો છો—પ્યારા બંધુ.

સખુરી પકડી શાંતીથી બાધ, ત્વરાથી વણસી જાય,

મન ઈચ્છીત જે કાર્ય છે, દુર ગયું સમજાય,

હાંકાં મારી શું કરો છો—પ્યારા બંધુ.

હરીશ્ચંદ્ર—

૯

દીલદાર મારે મારી ગઈ ચાલી ચતુર તે—દીલદાર.

ચાલી ચતુર તે, શું તેનો મર ને—દીલદાર.

ઠમક ઠમક ચાલી, બનાવ્યો અંધ બહાલી,

નવલ કસુંખી સાડીથી ચાલી ચતુર તે—દીલદાર.

અગ્ની અંગ આખે, તન મનને વીધી નાંખે.

બમર બૂલાવી દેહે, સુધ સાન જર તે—દીલદાર,

રામચરન—

૧૦

કારણ કરણ સંજુ સ્વામી, શીર આ હું બુકાવું નામી;

કુદરત કહીન તારી, જગત સજનાર છે—કારણ.

રંગ અનેક પલમાંડી, દાતા તું કરનાર છે;

થાઉં સદ્ગજ કાશમાં હું, તુજથી બનનાર છે—કારણ.

હરજારીઓ—

૧૧

તાજ અરીચળ, અમપર હો, છત્રધારીઆ, જામે કીરતી,
પ્રાદતા સારી આલમમાં, જ્ય જ્ય જ્યથી શાંતી પામી.

દુઃખવામી—તાજ.

સેવકો સેવકો, આશીશ ઉચારે મન, ક્ષય પામે અરિહળ,
પળમાં, આળાદી સાથે, સંપત્તિ પ્રસરે, અમર રહે બૂપતિ,
કીરતી રહેજો વધતી, કરક્ય જોડી, મમતા છોડી, હરતીશ
છાંછી, શુભકર પ્રીછી નરવર જામે—તાજ.

કંથનીઓ—

૧૨

ફરોધવજ ધિજ્યનો ફર ફર જગધર

બૂપતિ તથા વિધનો સરવે હર હર—ફરો.

રિષુદળ મારી પ્રભુ નિહર કર, શાંતી શાંતી કરી જન મન
મુદબર; અમર રહે અમપર આ નરવર;

ધીત્તર કિઠિ તક તક હુમધા, કતામ દીગન ધા ધા ધા ધા—ફરો.

મેના—

૧૩

રંગમાં ઝુમેજી શીરતાજ, પીઆરી પ્રીત ધારીને વાશું હું—રંગમાં.

પ્રેમી હૃદય ખરે પ્રેમનું તુલનાથી કરે અનુમાન,

કળી શકે નહિ અવર કોષ, કેવું પ્રયજ છે પ્રમાણ—પીઆરી

કંથનીઓ—

૧૪

ગ,મરેમમપ, ધપ મપ મગરેસા, રે ગમપધપ,

મપમગરેસા—મ;ગરે ગમપ.

રે રે મમ પપની નીસા, નીસારે ગરેસા, સારેસાની.

પપપ, પપીપ, પપપ, મપમ, મરેસા—મમરે ગમપ.

હરીશ્ચંદ્ર—

૧૫

રતિરસથી નહિ જ્ઞાન સુંદર છે, ચાહે ચિત્ત કરી ભેને વિચાર,
પૂર હાવ બાવ, પ્રમદા બતાવી, નરને કરેછે લાચાર—રતિરસ.
મનહર ઠર સ્ત્રીના નયનોમાં લંપટ બને છે, જગન્ના જન મન,
તનધન, પરવશ રસ બસ. સીમ સરરરર, સાનબાન,
વિસરાવી બહેમ વધારી જરી—રતિરસ.

હરીશ્ચંદ્ર—

૧૬

અરે પ્યારી ખસ જરી જરી નહિ જરી, તારી મુરતી ખરે મનહરી,
અહો સુંદરી, ક્યાંથી અવતરી, યાય દીવ સરરરરરરરરરરર
રરરર, નહિ જાય છપી વિસરી આહા—અરે પ્યારી.
ઠમકતી ચાલ તારી મન ઠસી, જાણે નબમાંથી આવી ઉર્વશી,
જાણે છે નિશંક રસ શૃંગાર, મારીને નયન બાણનો માર,
પુરષને બનાવી દે લાચાર—તારી મુરતી.

તાડણી—સાહેલીઓ—

૧૭

ચાંદની ખીતી બહારમાં, રંગથી ગાઓ સાહેલી ઉમંગમાં,
ઝુકી ઝુકી ચાલો ચોતાલમાં, જોરથી ખેંચી લાવો સુર ઢંગમાં.
શીયળ વૃત વીધિ સાચવી, માન લાવી આહવાહ,
અંતર સ્નેહ ઉછાળીને, સેવન કરો પતિપાહ;
બહાલી વિવેકી સખીરે, આ પૂર્ણ ચંદ્ર જ્યો તજો સચેહ,
મનહર રળીઆમણી બરપૂર શાણી જો.
વિલાસીઓ શુભ પુજની, બાંતી અચલ ખરેખાત,
શૃંગારીક રસભોગની, મન પ્રગટાવે ઉચ્ચાટ.

રતિપતિ એત છત્ર કે અમૃત કુંભની બૂધ દેરે અતોલ
ચકારી માટે યજ્ઞેષ પ્રગટ ચિંતામણી દીસતીરે અતોલ

તાડણી—

૧૮

હુરંહુ રસિક ભગનીમાં કોને કહી જણાવુંરે,
કહી જણાવુંરે, હું વિમૂઢી ભગાવુંરે—હુરંહુ
મોહકારી મનોહારી જે, મૂરતી નીરખી પ્યાર,
પ્રકાશમય ઋતુ રાજ્યી, મન ઉઠે અંગાર,
અંગાર ભાગી ઝાળ, હું શાથી ખુઝાવુંરે—હુરંહુ.

માવુની—

૧૯

તું સખી ધીરી થા, જ્ઞાને વિચારમાં મુંઝાઈ જા,
જો આ જાણે, સુકાણે, કરમાયે શરીર—સખી.
જાણી ગઈ માન રસીલી હું તારા મનની બધી,
યશે જેની ધાર્યું તારું, પૂર્ણ થયેથી અવધી,
વળે ના કાંઈ ખચીત જાણુ મારવાથી મતિ,
રટશ્રી નામ હરીતું છે જેની ગહનગતિ,
સખી જાની થા, જા તું માની જા, દીક્ષા જાની થા—તું સખી.

તાડણી —

૨૦

પીયુ પીયુ જોલીને પ્રાણ પપૈયા લે, પીડા દેહે પૂરી કલેશમાં,
મોરો જોલી મારો નામને, ગિરદની વ્યાધિ બહુ દમે,
ચમકી ચપળા નભમાં તણુપા ઉડાડે છે. તનડામાં દુઃખ નથી રોષમાં
મરેલીને મારો ન તમે, મહેર કરી સર્વ આ સમે—પીયુ.

માવુની—

૨૧

ઓ તું નવેલી સાહેલી જાની પ્રેમધેલી શા માટે રીખાય,

પ્રેમને માઈને, દીલથી ચાહીને, ગમને ખાઈને,

જુરી જુરી દુઃખી થાય;

અરે આતે શું કહેવાય, મળેથી માન, ન થા નાદાન,
ખુશીથી લે ખાન પાન; લેજો વિચારી તું, હિંમત હારી તું
જાંતી લે ધારી તું આજ; સમજ સરવે મનની પીડા તારી
સખીરી સહુ બતી ભાત, પ્યાર પ્યાર, નો પ્રમાર;
જો જોની જો મલકાય--ઓતું.

માનુની—

૯૯

લટકે ચાલો ધીરે ધીરે, બેની ચાલો ધીરે ધીરે,

જશે લયકાફ કમર ચાલો ચંચળ ધીરે ધીરે;

તારૂણી—કાળજી કાર્ય રસીલા નેનોના તીરે તીરે

માનુની—હવે સમજ ગઈ ખટકાથી ચાલો ધીરે ધીરે

ઉતાવળે આંખા પાકે નહિં

તારૂણી—તેમ તું પણ બોલતાં પાકે નહિ.

રજૂજીત—

૨૩

મનની મનમાં ન સમાય જરી હવે ખાલી શું દુઃખી થાયે—મનની

તજ તજ આવી તારી દેની દુઃખદાઇ ખવારી; આ મનજુર

તારું શરીર સુકાય, હવે ખાલી શું દુઃખી થાયે—મનની.

બોલાવું નહિ, શરમાવું ન ખાવું, દરકતયામુઝાવું, બીતિ,

વગર જણાવું હવે ખાલી શું દુઃખી થાયે—મનની.

મારી રસીલી મધુરી મુજમાન, હુંજી આંખા તારી સજ નારી,

જાંતી મન માંય હવે ખાલી શું દુઃખી થાયે—મનની.

માનવતી—

૨૪

ચાલો ચાલો ચાલો બહાલા ચાલોજી—ચાલો.

સુખદ સમય આવ્યો નીહાળો—આલો,
 રણુજીત—મન દોભાય માન છે આનંદમાં,
 માનવતી—આવો પતિ જઈએ મળીને સંગમાં,
 રણુજીત—ભીંજઈ રહો પ્રુથાસીના રંગમાં,
 માનવતી—હું ઘેલી અનેલીની સાથે મ્હાલો—આલો.
 તારૂણી—સાહેલીઓ— રપ

અજર, અમર, જગત નિયંતા સુખદાતા, નમે સહુ,
 તારે મારે તુંહી તારા—અજર.

સેવક જન સહુ આ, શરણે, છે, કર હર મ્હેર સુખ આપીને,
 કાપીને શંકટ સારા, આધારા—તું અજર.

મતિ ગતિ જગજીત, મતિ મુજનથી રતી જતી ક્યાં, સેવકને
 સુખ શાંતીના દેનારા—તું અજર.

કરદય જોડી નગી યાચી મળીએને, જ્ય જ્ય કરતું, દુઃખ હરતું,
 સુખકર તું, મુદ્ધર તું, દીનકર તું, પ્રિયકર તું, આખર તું,
 જમધર તું પ્યારા અમારા—તું અજર.

આતુની— ર૬

પ્રિયતમ પરવશ સુંદરી, રંગ યકો ખરી, પ્રેમ મહબરી,
 ખની વા વા વા—પ્રિયતમ.

મલકાયે, હરખાએ, શરખાએ વા વા વા;

અલખેલી, પ્રેમઘેલી તું નવેલી ને છકેલી, પ્યાર

માસમાં મુકેલી વા વા વા—

તારૂણી—ન કર આગા, મરમવાળા, જે નિરાળા,
 નાહક સતાવી શાને કરે પાયમાલી; સખીરી સતુણી
 માન, કથું ગારું દીસજનન;

માનુની—જાઓજી જાઓજી વા વા વા—પ્રિયતમ.

જમાલીઓ— ૨૭

કએસી હમનેકી ઠગાર્ઠ, હા હા હા હા, હો હો હો હો,
ખલકમેં જરકી સગાર્ઠ—કએસી.

કએસા ફરેખ કીયા, બગતઠા હાંક દીયા,
યારો કરલોજી કમાઇ, હા હા હા હા, હો હો હો હો,
ખલકમેં જરકી સગાર્ઠ—કએસી.

હરીશ્ચંદ્ર— ૨૮

ધાઢી ઝાઢી સુગોમીતથી આ જાગ ખન્યો—ધાઢી.
હરભીથી મન લોભાવે, કુદરતનો, આ નમુનો મેં ગણ્યો—ધાઢી.
ભોગી બમરનર અનેક ભગતા, શેર સુણી ગુણવતના ગમતા,
શાંતીથી સમ્યો, ખરે શાંતીથી સમ્યો, આ ઉમ્યાટ, દીત નીરાશ—ધા.

હરીશ્ચંદ્ર— ૨૯

વધાવું પ્યારીને બેટી ઉમંગેરે—વધાવું.
તું પ્યારી મુજ પૂર્ણશિરદની, હરનીશ રહું સંગેરે—વધાવું.
પૂર્ણન્દુ સમ આનન શોભીતું ખરે, ચક્ષુ ગપગતણી ચલીત ચટકજે,
અવસાન કરો બાનબૂલુંછું ખરે, ચાલી ગારી આવે બરી રંગેરે—ટૂક.

તારણી— ૩૦

કરણીથી કંચજી, હ્યો ઉગારી કિંકરી.
દીતદારો રસબરી, થી બચાવો કિંકરી,
લગની લાગી છે પ્રેમ પંચા, આ... ..
સખયું પું સુંદરી—કરણીથી.

હરીશ્વંર—

૩૧

શું શાણી નારી નખરાથી ઘેસો બનાવે;

તાડણી— અપણ સ્વીત નખનોથી નયનો મીઠાવે;

હરીશ્વંર—પ્રેમ જોયો તાડણી તમ વશ કરવાનું કામ,

તાડણી— ફાંદામાંથી ફાસલાવીને મુજ હરું છે તમે તમામ,
જીવનજન;

હરીશ્વંર—ઉમંગ ઉર ભાવીશું.

તાડણી— અનંગ રાંઝાશું;

હરીશ્વંર—રત સમજાવીશું;

તાડણી— ફતે કરી ધાવીશું.

રસમસ કરી ચાલીશું

હરીશ્વંર—રમશું આ બહાલીશું

તાડણી— ઠઠે કર ધાલીશું

હરીશ્વંર—પ્યારી મનોહર—શાણી.

તાડણી—

૩૨

કામજુગારા પ્રાણુ હું રસ રંગી ઉમંગી વાઈ પ્રીતેથી,

તન મન ધન અપું છું તમને આ—કામજુગારા

હરીશ્વંર—મુજ પ્યાનતું, દીલજનતું, અરમાનતું, બસ પ્રાણુતું;

દળી મળી કરો રતિપતિને દહન,

તાડણી— જાને શરમાવો આવાં વદીને વચન,

હરીશ્વંર—બસ બસ પ્યારી,

તાડણી— કામજુગારી,

હરીશ્વંર—મેં દીલ ધારી,

તાડણી— આંખ તમારી—કામજુગારા.

અંક બીજો.

હરીશ્ચંદ્ર—

૩૩

આ શું મજબ નુકસાન, મારું ઝપટથી ઠાર,
છલબલ કલથી પ્રપંચ પકડું, ના છોડું પાપી બટકી પટકી—આશું.
હું ધારું આ પ્યારું જીવતર નિષ્ફળ, અસી ધરી હલકટ,
મારું કરી તરકટ; અરમાનથી જવાલા પ્રગટે રગરગ,
સોગન પૂર્વક નહિં આવું નહિ પીવું—આશું.

હરીશ્ચંદ્ર—

૩૪

બચ્ચા નાદાન, એ પાપી બદનામ, હું લઉં તારો જન,
આવારી તારી કરીને ખુવારી ભારી—બચ્ચા.
નિમક હરામ જામ શેઠીને પાડું મારું તોડું, મનમાં યાચે
દહાચે દહાચે, કાશુ એક જાચે યુગ સમજાએ—બચ્ચા.
હાદિયકારા નિમક હરામી, ક્યાં જશે છટકી એ કમજાત,
જસ હાલ કરી તાકાળા પુરા તુજ છેવટ શોધ કરી કહું ધાત—નિમ.

ગોવાલણી—

૩૫

મારા છળથી બળથી ફસાવું સોભાવું નયનોના નખરાથી,
વળી બનાવું હું ચાલતાં ચાલતાં, છેલા નરો બબકાથી—મારા.
ગોવાલણી જાદુવાળી કહેવાઈ, જેબનમાં ઝલકાઈ,
જઈ દારોગા પાસે હું ત્વરાથી, રમી રહ્યા મન ક્ષયી—મારા.

હરીશ્ચંદ્ર—

૩૬

કમચુમારી ન મારો નેનો આવોજી—કમચુમારી.
જોઈ તારી અજબ ઠગાઈ, છોડાને આ મુમાત્રી આવોજી—કમચુ.

વશ કરી લીધો વહાલી વશીકરણથી, શ્યામ સુરતથી,
 ફસાવી લોભાવી, તન મન અર્પુ તમને પ્યારી ઠગારી
 ધુતારી; પ્રાણથી અધિક નારીશું ખુમારી આવોજી—કામણુગારી.

હરીશ્ચંદ્ર—

૩૭

ઝટકર, ઝટકર, ઝટકર.

જુમેલા—હું છું અભાગણી નાર, અરે પ્રભુ હું છું અભાગણી નાર,
 હરીશ્ચંદ્ર—જરૂર તે મુજને કેની, અચકાય છે મનમાં શેની.

ધીરજ ધર ડર નહિ ખેતી, અંતર તુજ ખોલી દેની

જુમેલા—બૂલી ભાન, કહું શું, દુઃખ આ, હત્યારા તું જીવળ.

અરે ઉડી હત્યારા તું જીવળ.

રામચરન—

૩૮

બેદો દાણણુ નિહાળી ખરે હાર્યો દયાલ—બેદો.

શાંતી ગમ સ્વાન માંહી, કરું શું હે કપાળ—બેદો.

ઋતિ તારી સરજનદારા, કળી શકું જરી નહિં મળલ—બેદો.

રણવળતાં, અહિં તહિં ભમતાં, શોધ મળી ન રખડતાં,

શોધી વળું ફરી હવે શા ઉપાયે, જાઉં ત્યાં, ધાઉં ત્યાં, જોઉં ક્યાં.

ખૂનના, સ્થાનમાં હું, શોધીશ તને ચંડાલ—બેદો.

ઉગારી ઉગારી પ્રભુ હહેજે રહાય કરીને તું, ચરણે પકું

નમીને વીદારી લાચારી મારી, દાંતા દે તું તતકાળ—બેદો.

ઘાયાલણી—

૩૯

મનથી વિસારી ઘો નામને—મનથી.

દીન નીશજ પતી આપ માળ આ દાસી પ્યાસી મેહર કરો,

જુરો જુરી મરું આપ વિયોગથી દીલથી છેક ઉતારીઘો નામને—ટેક.

હરીશ્ચંદ્ર—

૪૦

શાંતી લે શાંતી લે સાનથી, ધારી જનહર પ્યારી,
માન જીવન મારી, પાસે હાજર તારી, જો જરી, જો જરી
જો જરી, જો જરી—શાંતી લે.

કર નહિ મોહક છલખલ કલની હાલ આલથી ખાલી.
ચાળા, કુદરત્ કીકમત, સામ દામથી જાણી જાણી.
પ્રાણ પ્યારી શાણી શાણી; પ્યાર પ્યારથી, એકવારથી,
શબ્દ મારથી, બેટબાવથી, પ્યારી સુંદર બસ બસ બસ
બસ આવ બોલી કર આભારી, જો જરી, જો જરી, જો જરી—ટેક

ગોવાલણી—

૪૧

સ્વામી સલુણાપર વારું હું તન મન પ્રીતે—સ્વામી.
પ્રેમામૃત પાઈ, જ્ઞાન મૂલાવી;
નયનોનું જખરું જોખમ વારું હું તન મન પ્રીતે—સ્વામી.
મૃગજળ જેમ દેખી, પ્યારી મુરતગાં,
પામી છું સ્વામી નામી ધારું, હું તન મન પ્રીતે—સ્વામી.
વદન મનોહર, નીરખી પ્રકૃષ્ટિત,
અનંગથી અધિક રૂપાણું હું તનમન પ્રીતે—સ્વામી.

ગોવાલણી—

૪૨.

જાઓ ફદે ફસાવી, ફાસલાવી રહું મનાવી, હું બોલું ના—જાઓ
હરીશ્ચંદ્ર-શું રીસાય, ના દુભાય, ઘેલી થાય, પ્યારીના.
દુર તું યાતી ના, અહીંથી જાતી ના, ગમને ખાતી ના મનભાવી,
ગોવાલણી—પ્યારના ધ્યાનથી, હારી ગુમાનથી, આ અપમાનથી
સાવરીયા ટેક.

હુરીશ્વંદ્ર—

૪૩.

મનમાં, પળમાં, તનમાં, ક્ષણમાં, આવેશ ત્રાહે ત્રાહે પ્રસરે,
છળથી, બળથી, કળથી, મદથી, નહિ છોડું એ નીચ ખરે;
હાર મારું સરસરસરસર, જાળ ઉડે ઝરસરસરસર,
બટકી સટકી, પટકી, જલદી, પાડીશ ચડયો બ્યારે
નજરે—છળથી.

ચંદા—

૪૪

ઝટ જાઓજી જાઓ તમે; સમજી મનથી—ઝટ
કદી યાશે ખબર તેને પલમાં, મુજ ઉપર મોત બમે,
સમજી, મનથી—ઝટ

હુરીશ્વંદ્ર—અરે એ રમણી, પ્રાણ દાતાગણી. દયા દ્રષ્ટિ તણી,
મેહુર મુજ બણી, કરી તમે ધણી, માગો તમે;
ચંદા—અરે અરે રહ્યા નહિ એક પલક આ સમે—જવોજી.

ગીરધારી—

૪૫

આ દુનિયામાં બલીહારી છે પૈસાની,
માનો સમજે છે મોટાર્ક પ્યારા પૈસાની,
વેપારી લગ્ન્યા લલંગા પૈસાની,
કાળાં ધોળાં સહુ કરે ખાતર પૈસાની;
વિદ્વાતા પૈસા વિનાની, ઉપયોગી ના નહિ કશાની,
આ સૃષ્ટિમાં જીંદગાની, વ્યર્થ છે વીણ પૈસાની,
પૈસાની નર જે તોફાની, ગણ્યાશે ખચીત યાની,
જેથી સહુને ઇતેજરી પૈસાની—આ દુનિયામાં.

રામચરન—

૪૬

રજ પણુ આવો, શક નહિ લાવો—રજ.

સ્વામિ મુકું ન કાર્ય મારું, આગા સદા શીરપર ધારું;

જેથી દીલે ન ધારો ન્યાય, શાંતી દીલ પ્રસરાવો—રજ.

સમજુછો સરવે ગુણુ જ્ઞાની, જાઉં જલ્દી આગા માની,

કાર્ય ફતેછે લેજો જાણી, શાને વ્યાકુળ થાઓ—રજ.

હરીશ્ચંદ્ર—

૪૭

હા ઝેરથી, વેરથી, કેરથી, ના છોડું હું—હા.

ઓ નાદાન, તું હેવાન ચટપટ કરું જું ચાંપી,

ગરવ ઉતારી તારો કરું ધાત, માગું એક મુલાકાત,

હંદાવું હરામી લુચ્ચા લખાડી ના છોડું ના—હા ઝેરથી.

મુરારી—

૪૮

જીવન મુજ દુઃખી હજારી ધારું આજે,

પ્રભુ વહારે મારી ધાજે—જીવન.

નીરાશ યદ્દ દીલ લાલસા, હવે હાય કરું શું હું આ...જીવન.

જન તણું મેં જાન ગુમાવ્યું, બટકીને રથજ રથજામાં જરી,

આ દુઃખીયારીથી લાચારી, નીરાશ છું હું હિંમત હારી,

બગડી બાજી, કર તું રાજી હે ઇશ્વર તું ઓ દાતા—જીવન.

ગાવાલણી—

૪૯

પૂર્ણ શરદનો શથી આજે શોભે ખરે વર્ણન

મુજથી ના નહિ યનાર—પૂર્ણ.

ભુલી હું મર્ઝે, રાત્રી તણા ગદા પ્રાઠ બામ્બની બાંતી,
ખરેખર મન સાગી; વાહ વાહ પ્રભુ શી કતિ તારી—પૂર્ણ.

હરીશ્ચંદ્ર—

૫૦

પ્રેમ પયોધિ વિષે લલના, પ્રિય પ્રાણુ કુખાબો તે,
લલના પ્યારી. દિલમાં ધારી નેન ફસાવો—પ્રેમ.

ગોવાલણી—ચંચળ ચાલ તણે ચટકે ચિત્ત તન મન અપ્યું છે મેં,
નયનો મારી, નયનો મારી, ને તરસાવો—ચંચળ.

હરીશ્ચંદ્ર—શાણી સહુણી તું નાર.

ગોવાલણી—સંગે રહો બરથાર—ટેક.

ગોવાલણી—

૫૧

મૂરત પ્યારી સોહો મન ઠસી ગછેરે—મૂરત.

જીવન બાન બૂલાવે છે—મૂરત.

વસ્ત્રાલંકારો ધારીને, છખી મનોહારી છે.

કીરતારો કતિ નીરખીને ખુશી થછેરે—મૂરત.

હરીશ્ચંદ્ર—

૫૨

છખીલી છલગલ તું છોટી દ, રમણીરે મારી—છખીલી.

ગોવાલણી—રસીયા રસમાં રમૂજ શું છે, પ્રિતગજ પ્યારા-રસમાં.

હરીશ્ચંદ્ર— પ્રગદા હું મનથી કહું, શોક સદા તું વિસાર,

શાંતી સજી દુઃખી થાય ના, એ છણુકાળી નાર-છખીલી

ગોવાલણી—પ્રિયતમ દાસી શું કરું, જાન કરું કુર્યાન,

હરદમ આલિં સંગે રહો, એજ આરજ છે પ્રાણુ-રસીયા.

તજી શોક ફોક મૂકી ખટપટ ઝટપટ સટકવો ભાઈ-મૂકી.
 મનમાં લગાર નહિં બહીક ધાર, નહિં હિંમત હારભાઈ,
 મુજ માન યાર, કરચું વિચાર, કર હુદાયી મિત્રાઈ,
 તેની સહાયથી પટકીશ દુશ્મન, બસ, જાઓ અહિંથી;
 આનંદ અંગ ધારીને, તું શોધ તેને! સંગ,
 રીતીથી પટાવીને, તું જાણી લે આ ઢંગ;
 આશીર્વચન પ્રીતેથી આપું. સમજી લે તું મન,
 પ્રપંચ તારું લે ચલાવી કર રૂતે રૂતે તું—તજી.

—————:૦:—————

અંક ત્રીજો.

હવે મળવાના ક્યારે, જન તણું નુકશાન યશે હવે
 અવધ વીતી પ્યારા, ચખના, તારા—હવે.
 પ્રીતની રીતી વિષમ છે, વિયોગ સહન નહિ થાય,
 ખાન પાન ખુખી ચિત્તથી, કુદરતથી ખસી જાય,
 શયન ભૂવન સારું, ઇંદ્ર પુરીથી રૂપાણું,
 તુ-છ ગણાય છે પતિ પ્યારા વિનાતું નકામું;
 રસીકા, જીનીકા, રંગીકા, દયા, દિલો, લાવો—હવે.

સાહેલીઓ--

૫૫

રસીલી મધુરી મુરતી ના દુભાવો, નહિ સ્ત્રી સમ મુખ કરમાઓ;
 બહાલી સજી સગાર સુશોભીત મનના મોતી યાઓ,
 વલકે મન મળવા પ્રિય તમને, ધડી શોતી ના નહિ સરમાઓ,
 ગયું જ્ઞાન સહુ ભૂલાઇ, અને સરીર બહુ સુમર્ય;
 અરે વા, વા, વા, વા, વા—રસીલી.

તાડણી—

૫૬

બેની મારી ખ્યારી યાકી હવે—બેની.
 હરદમ નેનોમાંથી આંસુડા શ્રવે—બેની.
 નીરખીને, વાટભડી, મિતમની હું, યાકી હવે—બેની.
 જળ વીરુ મીન અકળાય છેજેમ, કાળજી મમ છેદાય તેમ
 તનમાં વ્યાધિ થાય છે કેમ—હરદમ.

સાહેલીઓ—

૫૭

વા વા વુજ ચપળ ચલીત અણસારા છકેલી વા—વાવા.
 જોખન મદતણી મસ્તીમાં છુકેલી સાહેલી વા—વાવા

તાડણી—અરે જારે, જા જા,

સાહેલીઓ—અરે વારે, વા વા.

તાડણી—સખી સરમાવો ના, જોલી મરમાજીઆ

સાહેલીઓ—પ્રેમ ધેમી ના યા. મદર્મા ના છકતી જા—વાવા.

રામચરન

૫૮

દેખીને દેખતવ રવાનનો અરે નીરાશ થયો છું, હતાશ થયો છું,
 મને મુંઝાઉં બની મદાવરો, શકમાંહે રહ્યો છું, અચકાઈ રહ્યો છું,

આંધ્ર ભય જનક ખીનાજળથી, પસ્તાર્થ રહ્યો છું, મમખાત્ર રહ્યો છું,
ન જળ્યું આખરીમાં, શું થશે કુંઢારીગયો છું, નિહાળ્યો ગયો છું.

રામચરન—

૫૯

ધીર ધરી ચાલો શોધીને સોંપું—ધીર.
હાથ ધસીને જ્યાં હો ત્યાંથી મારું,
ઓ રંડા તારી પૂરી પાયમાલી, બટકી, પટકી,
રઝળી, રવળી, કશું છું, જશર, ધરીને મશર—ધીર.

રામચરન—

૬૦

આ સ્ત્રી ભંપટને બેડી હાથ જડો—આ સ્ત્રી.
પ્રમારી બારી સખત ભગાવી ઝાલી
દે જો ઉતારી જારી; કટકે છટકે ના ખખરદારી રહો—આ.
પૂરી બીડીને હામ, આ કામ તમે તમામ,
પાર પહોંચાડી દેજો, પ્રપંચ ચલાવી લેજો,
સાહેબ કદી પૂછે જો, વિસ્તારી સરવે કેજો—આસ્ત્રી.

હરીશ્ચંદ્ર—

૬૧

મનહર ચાલાક માન દાતા પ્રાણ વા વા—ટેક
પલપલ નીરખું બારીકથી યુક્તિ તમારી,
અહિં ક્યાંથી, અહિં ક્યાંથી, અહિં ક્યાંથી આ હા હા હા—મન.
બુદ્ધિ બળ આ શું, હેરત પામું, મનથી વામું, ગુદી
ગમગમીની, ચાલાકી, ન બાકી, કુંતાકી, જહું થાકી,

છત્ર બલવાસી, હીકમત વાસી, ચલગત વાસી,
અહિં ક્યાંથી, અહિં ક્યાંથી, અહિં ક્યાંથી આ હા હા હા-મન.

ચાંદા—

૬૨

શું કરમ તણી કહાણી કહું હા, કહેતાં હકીકત મરી જઈ હા-શું.
જલો મને દુનિયામાં અભાગણી, કેમ હજી જીવતી રહું હા-શું.
વર્ણન કરતાં છતી આ ફાટે છે, આત્મધાત યવાથી રાજી થાઉં હા-શું
શાને પુછીને કરો દુઃખમાં વધારો, પ્રભુ પાસેથી મૃત્યુ માગી લઉં હા-શું.

સાહેબ—

૬૩

રહાયે મારી રહાયે લે દયા, બેદથી હારી ગયો છું—રહાયે.
કુદરત તારી, ક્યાંગઈ તારી, બેહાલથી દે સંહારી,
આ અપરાધી નેન ઉગારી—રહાયે.
માલક તું હીતું, પાલક તું હીતું, જલદી બેટી દે,
આ ખૂનીને પલ્લમાં ક્ષણમાં—કુદરત.

સાહેબ—

૬૪

ઝટ મારું પકડી પાળી કુલટા છળથી બદનામ તું—ઝટ.
કપટી તારી જળ પસારી, યાદ રાખ કરું તારી ખુવારી,
એ કમજતી હાલ પલકમાં, શોધ કરું પૃથ્વીના પટમાં,
નક્કી છોખલ જામતું—ઝટ.

ક્યાં છટકી તું દુર જવાની, દેહતણી સમજી લે હાની.
ક્યાં સુધી તું રહીશ છાની. આખરે તો બેહાલ થવાની.
અહિં આ અમને કેદ કરીને, પ્રપંચથી ઝટ નાસી જઈને

(૨૧)

ના તું હારી, જશે આવી યુક્તિથી નાદાન તું-ઝટ મારું.

રામચરન—

૬૫

કુલટા કમળતે દીધા ફસાવી, ફેદી બનાવી અહિં આગે-કુલટા

બુદ્ધિ હરાધ આપગી, સૂઝ પડે ન સગાર.

ક્યારે છુટી શોધીએ, ઝેર છવાયુ અપાર;

આ મુજ હાથે, છુટ્યાની સાથે, મોત છે માથે-કુલટા

ચંદા—

૬૬

પાપી પ્રાણ રહ્યો, અતિ દુખીયારી નારી હું બની-પાપી.

નથી કોઈ દુનીયામાં, અભાગી મારા જેવી આ દશા.

દાતા કુર થયો, એ.....કરું શું હાથ રે.....;

મરું જનન પટકી હું પથરથી-પાપી

હરીશ્ચંદ્ર—

૬૭

હડીલી માની હઠ છોડી કે તુજનામ-હડીલી

તજ વિલાપને. તનમાં તારી, મનમાં જરો,

ચૂઠી બાધી દેખું, દુખે ના દુભાનારી-હડીલી

બોલી તરતધીર ધારી તારા મનની,

ખબર અંતરની દેતજી લાચારી-હડીલી

જમાલ--

૬૮

જશે ક્યાં તું બચી મારાથી નાદાન-જશે

આવી ચુક્યો અરે કાળ છે તારો, જો જો ઝપાઝે દેખાઈ.

હું મારો; તોડું હું તારું યુમાન-જરી.

મદે છકીને તેં જોખમ આવું, બેરી લીધું છે તે
હાથે જતાવું; ઝેર વ્યાપે હાથ, દાઢ દીલે યાવ, તે કેમ ખમાય,
નાસીને ક્યાં જાય, સામે રહે ધરી ધ્યાન--જરી.

પ્યાસી મારી તલવારે કરીને, નથી જવાનો તું ક્યાં હમરીને,
ખચ્યા છોડો અરમાન--જરી.

હરીશ્ચંદ્ર—

૬૯

પાપી ઠાર કરી, તલવાર ધરી, ખચનાર જરી.
નથી ખાર ફરી, આવ્યો કાળ તારો, છુટી ક્યાં જનારો,
અંજે અંજે જાળો છડી દીલજરી; રહું ઠરી હું લઉં.

હરીને આખરીનો પ્રાણ; મારું હા જાટકીને ત્રાટકીને
જાણ, હા, હા, હા, હા. હા, ફૂરખની મગર, ધીરજ
સખરના નહિ રહે ખટક રહી રહી.

તાડણી--

૭૦

ધીર ધરી તન જાય બળી બળી, શાંતી મઠ છે શરીરની-ધીર.
તદપિ નવ સખી આવ્યો મારો, એજ હાલત વિરહની-ધીર.
જરૂર દુઃખકર દિવસો આવ્યા. વિશુ પલિ છે હુતાશની.
પતિત પાવન પ્રભુજી પ્યારા, ફેરવી મતિશું નાથની-ધીર.

સાહેલીઓ—

૭૧

બળતી વિરહાનજથી આજ, જો સખી જો મદમાલી:

સ્વામી હરશનની પ્યાસી, મુખથી પતિ પતિને માતી,
 હરદમ જાય એ ભ્રમમાં સોસાતી-બળતી.
 અઠકે નહિં અધીરી યાતી. દુઃખમાં અધીરી ન જણાતી.
 હરદમ જાય એ ભ્રમમાં સોસાતી-બળતી,

સાહેલીઓ--

૭૨

હો છણકાળી રસીયાયી તું લપટાસે, જો જો--હો.
 આંખભરી અદભૂત બાંસે, ના ના;
 હવે રમમાં ડુબી જશે, હા હા;
 ત્યારે અગની ઓલાશે, કાં કેમ--હો છણકાળી,
 આપણથી જાયે શરમાતી, રતિ પતિથી છે ચગદાતી.
 સ્વામી મળવાથી મલકાતી, બની અર્ધ છે કેવી રાતી.
 વાદ લકઠે વાદ-હો છણકાળી.

તાડણી--

૭૩

ઠહેલા ઠહેલા આવો મારા સ્વામરે--ઠહેલા.
 આ વ્યાકુળ વેણી હવે કરમાઈ જશે, જરૂર સુઝાઈ જશે-મારા.
 રાહ જોતી થાકી ગઈ, કેમ ન આવ્યા આપ;
 વિરહ વ્યાધીથી ઉગારી દ્યો, જો દુઃખ માનું અમાપ;
 જુરીશ્ચંદ્ર--એ અધીરી તું ધાય છે શાને વહાલી,
 જો આવ્યો છું તારી પાસે ત્યાંથી ચાલી,

તાડણી--હવે જવા દોને પતરાગ્ર ખાત્રી--મારા સ્યામરે.

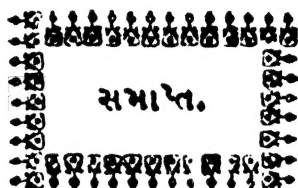
હરીશ્ચંદ્ર--તાડણી-- ૭૪

શરણાંગત સેવક જાણી તાર સદા;

હર હર સ્થળ સ્થળ વ્યાપ્તમાન છે, શક્તીવાન છે

સુખકર શંકર, તું મ્હેર કર, દે હ્મેર હર, સુમરન તારું

મનથી વીસરું હું ના કદા, રહું સર્વદા-શરણાંગત.



સમાપ્ત.

